

Alueiden komitean suuntaa-antava lausunto aiheesta "Alueiden panos ilmastonmuutosta ja energiaa koskevien eu:n tavoitteiden saavuttamiseen — Erityisenä painopisteenä kaupunginjohtajien yleiskokous"

(2009/C 76/04)

ALUEIDEN KOMITEA

- muistuttaa EU:n toimielimille, että paikallistason toiminta on ratkaisevan tärkeää, jotta päästään energiatehokkuudelle asetettuihin 20 prosentin tavoitteisiin. Euroopan komissio ja Euroopan parlamentti ovatkin jo selkeästi todenneet, että alueet ja kunnat ovat tässä asiassa keskeisessä asemassa.
- toteaa, että liikenne, asuminen, julkinen rakentaminen ja julkinen valaistusinfrastruktuuri, joiden suunnittelusta ja tarjonnasta paikallis- ja alueviranomaiset vastaavat, ovat aloja, joilla hiilidioksidipäästöjä voidaan supistaa ja energiaa voidaan säästää tuntuvasti.
- katsoo, että kuntien ja kaupunkien toimintasuunnitelmat on sovittava yhteen alueellisten ja valtakunnallisten suunnitelmien kanssa. Aluesuunnitelmat voisivat toimia paikallisten ja valtakunnallisten aloitteiden välisenä yhdyssiteenä. Näin varmistettaisiin, että paikallisuunnitelmia kehitetään johdonmukaisesti. Toimintasuunnitelmissa on esitettävä konkreettisia välineitä tavoitteiden saavuttamiseksi, ja niitä varten on varattava asianmukainen rahoitus.
- katsoo, että yleiskokouksen olisi tarjottava kaikille keskushallinnon tasoa alemmille viranomaistahoille, myös alueille, nimenomainen tilaisuus liittyä järjestelmään.
- kehottaa mukauttamaan EU:n rahoitusta siten, että sillä suositetaan kestäväen energiankäytön lisäämistä esimerkiksi korottamalla alueille myönnettävien, asuntojen energiatehokkuuden parantamiseen tarkoitettujen määrärahojen osuus 3:sta 5 prosenttiin. Paikallisviranomaisilla ja alueilla tulisi olla mahdollisuus hyödyntää EIP:n lainoitusta, kun ne haluavat investoida energiatehokkuusohjelmiin, edistää kestävien energialähteiden käyttöä ja vähentää hiilidioksidipäästöjä.

Esittelijä: Kay TWITCHEN (UK, PPE), Essexin kreivikunnanvaltuutettu

POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

Keskeiset viestit

1. suhtautuu myönteisesti Euroopan komission pyyntöön kommentoida alueiden roolia kaupunginjohtajien yleiskokouksessa.
2. painottaa, että jokaisella kansalaisella on oikeus tietää, mitä heidän vaaleilla valitsemansa edustajat tekevät varmistaakseen ympäristön kestävyden tulevia sukupolvia varten.
3. korostaa, että kaupunginjohtajien yleiskokous tarjoaa kaupunginjohtajille erinomaisen tilaisuuden saada kansalaiset mukaan yhteiseen, myönteisellä tavalla vaikuttavaan toimintaan ilmastomuutoksen torjumiseksi, ja se antaa Euroopan unionille mahdollisuuden osoittaa, että unioni ottaa asiassa todella ohjat käsiinsä.
4. muistuttaa EU:n toimielimille, että paikallistason toiminta on käänteentekevää muutettaessa yksilöiden käyttäytymismalleja, mikä puolestaan on ratkaisevan tärkeää, jotta päästään energiatehokkuudelle asetettuihin 20 prosentin tavoitteisiin. Euroopan komissio ⁽¹⁾ ja Euroopan parlamentti ⁽²⁾ ovatkin jo todenneet, että alueet ja kunnat ovat tässä asiassa keskeisessä asemassa.
5. toteaa, että tukiessaan energian kestävää käyttöä ja energiatehokkuutta kaupunginjohtajien yleiskokous voi omalta osaltaan kannustaa kaupunkeja ja alueita toteuttamaan muutoksia suojelukseen herkimmissä asemassa olevia asukkaitaan, eritoten vähätuloisia ja niitä, joiden tulotaso ei kohoa, korkeiden energianhintojen vaikutuksilta ja siltä, etteivät nämä joudu kärsimään polttoainekustannusten aiheuttamaa köyhyyttä. Toimet on kuitenkin toteutettava siten, että vältetään subventoitua energiankäyttöä ja että sallitaan vahvat kannustimet energiatehokkuuden lisäämiseksi ja — jos mahdollista — energiankäytön vähentämiseksi.
6. toteaa, että alue- ja paikallisiviranomaiset ovat jo ryhtyneet toimiin ja tehneet aloitteita antaakseen oman panoksensa EU:n ilmastomuutospolitiikan päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseen. Ne ovat osoittaneet ottaneensa ohjat käsiinsä tehdessään vakaan ja välttämättömän päätöksen lisätä energiatehokkuutta kansalaistensa ja ympäristön eduksi. Useiden vastaavien kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden ohella kaupunginjohtajien yleiskokous tarjoaa vankan mekanismin antaa uutta pontta tämäsuohtaisen työskentelyn jatkamiselle.
7. on tyytyväinen ensimmäistä kertaa luotuun mahdollisuuteen, jonka mukaan energiatehokkuuden tai energiansäästöön alalla toteutetut kuntien aiemmat toimet voidaan ottaa huomioon, ja kehottaa edelläkävijäkuntia osallistumaan aktiivisesti yleiskokoukseen ja esittelemään sen yhteydessä hankkeitaan.

⁽¹⁾ Andris Piebalgs totesi AK:n huhtikuussa järjestämässä foorumissa seuraavaa: "Monet innovatiivisimmista ideoista ja hankkeista maapallon lämpenemisen torjumiseksi ovat itse asiassa peräisin alueilta ja kaupungeilta."

⁽²⁾ EP:n mietinnössä "Energiatehokkuuden toimintasuunnitelma: mahdollisuuksien toteuttaminen" (2007/2106(INI)) parlamentti "korostaa paikallisten ja alueellisten energiaviranomaisten roolia energiatehokkuuden parantamiseen tähtävien toimien tehokkaassa täytäntöönpanossa".

8. suhtautuu myönteisesti yleiskokouksen onnistuneeseen käynnistymiseen ja siihen, että Euroopan kunnat ovat poliittisellä tasolla sitoutuneet voimakkaasti säästämään energiaa yli viidenneksellä. Mutta jos vain suurkaupungit toteuttavat säästötoimenpiteitä, on olemassa vaara, että aloite jää symboliseksi eleeksi. Nyt on aika saada kaikki keskushallintoa alemmalla tasolla toimivat viranomaistahot, kunnat ja alueet, sitoutumaan tiiviimmin yleiskokouksen toimintaan kunkin jäsenvaltion sisäisiä rakenteita noudattaen tai muulla tavalla ryhtymään samanlaisiin tavoitteisiin tähtäävään käytännön toimintaan. Pienille kunnille olisi tiedotettava mahdollisuudesta liittyä yhdessä alueellisiin verkostoihin.

9. kehottaa näin ollen alue- ja paikallistasoa ryhtymään välttämättömäksi kumppaniksi yleiskokouksessa sekä pantaessa EU:n ilmastomuutosuutoumuksia täytäntöön.

10. suhtautuu myönteisesti energia- ja ilmastomuutospakettiin, joka merkitsee lainsäädäntöpuutteissa edistysaskelta, sillä se tuo säädösvarmuutta ja tarjoaa puitteet kaupunginjohtajien yleiskokouksen toteuttamille toimille. Toimintaa on kuitenkin lisätävä EU-tasolla, jotta jäsenvaltiot sitoutuvat vähentämään energiankulutustaan 20 prosentilla.

11. pahoittelee, ettei vuonna 2008 annettuun ilmastomuutos- ja energiapakettiin ole onnistuttu sisällyttämään sitovaa energiatehokkuustavoitetta. Se on puuttuva lenkki pyrittäessä vähentämään hiilidioksidipäästöjä.

12. korostaa, että jollei tavoitteille luoda EU-, jäsenvaltio-alue- ja paikallistason puitteita, yleiskokouksella ei ole riittävästi kapasiteettia supistaa päästöjä vähintään 20 prosenttia, mihin osapuolet ovat sitoutuneet. On tärkeää, että paikallis- ja alueviranomaiset kutsutaan osallistumaan ilmasto- ja energiakysymyksiä koskevien tavoitteiden laadintaan, että luodaan konkreettisia välineitä tavoitteiden saavuttamiseksi ja että niitä varten varataan asianmukainen rahoitus.

Alueviranomaisten rooli

13. toistaa AK:n aiemmin tästä aiheesta antamissa lausunnoissa ⁽³⁾ välittämät viestit. Alueet, samoin kuin kunnat ja kaupungit, ovat energia-alan keskeisiä toimijoita, ja ne ovat vastuussa useista toimista, jotka liittyvät suunnitteluun, lupamennettelyihin, investointeihin, tarjouskilpailuihin, tuotantoon ja kulutukseen. Liikenne, asuminen, julkinen rakentaminen ja julkinen valaistusinfrastruktuuri, joiden suunnittelusta ja tarjonnasta paikallis- ja alueviranomaiset vastaavat, ovat aloja, joilla hiilidioksidipäästöjä voidaan supistaa ja energiaa voidaan säästää tuntuvasti.

⁽³⁾ Alueiden komitean lausunto aiheista "maailmanlaajuisen ilmastomuutoksen rajoittaminen kahteen celsiusasteeseen" ja "ilmailualan sisällyttäminen päästöoikeuksien kaupan järjestelmään", deve-iv-015.

14. korostaa, miten ylipäätään sekä kulutushyödykkeiden että luonnonvarojen, esimerkiksi veden, kulutuksen supistamiseen tähtäävä tavoite vaikuttaa päästöjen vähentämiseen ja energiankäyttöön. Alueet voivat monissa tapauksissa vaikuttaa laaja-alaisemmin ihmisten käyttäytymismalleihin kuin yksittäiset paikallisviranomaiset, ja ne ovat näin oikea taho muuttamaan kansalaisten käyttäytymistä, koska alueet operoivat sekä kaupungeissa että maaseudulla.

15. kannattaa näin ollen alueiden vahvaa roolia ja toivoo, että toimivaltaiset alueelliset yksiköt kannustavat lukuisia alueellaan sijaitsevia kuntia osallistumaan.

16. katsoo, että kuntien ja kaupunkien toimintasuunnitelmat on sovittava yhteen alueellisten ja valtakunnallisten suunnitelmien kanssa. Aluesuunnitelmat voisivat toimia paikallisten ja valtakunnallisten aloitteiden välisenä yhdyssiteenä. Näin varmistettaisiin, että paikallissuunnitelmia kehitetään johdonmukaisesti. On tärkeää, että toimintasuunnitelmissa määritetään konkreettisia teknisiä, henkilöresursseja koskevia sekä rahoitus-, lainsäädäntö- ja arviointivälineitä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä asiaa koskeva aikataulu.

17. muistuttaa, että alueiden välillä on suuria eroja. Ilmastonmuutos saattaa vaikuttaa erityisesti tiettyihin järjestelmiin, aloihin ja alueisiin. Sopeutumismahdollisuudet ovat erilaisia eri aloilla ja eri alueilla, ja ne ovat tiiviissä yhteydessä sosioekonomiseen kehitykseen. Alueilla ja paikallisyhteisöillä on tässä merkittävä rooli.

18. suhtautuu myönteisesti yleiskokouksen vertaisarviointiin ja korostaa, että alueilla voisi olla johtoasema kartoitettaessa paikallistason toimintamahdollisuuksia, jaettaessa tietoa parhaista toimintatavoista, etsittäessä hankekumppaneita, myönnettäessä määrärahoja, mitattaessa edistystä ja tiedotettaessa toimien onnistumisesta. Paikalliset aloitteet olisi sovittava alueellisiin tai valtakunnallisiin puitteisiin, jotta ne vaikuttaisivat mahdollisimman tehokkaasti ja jotta tarjoutuisi tilaisuuksia kumppanuuksille. Lisäksi olisi voitava vapaasti asettaa kunnianhimoisia ja kestäviä tavoitteita, jotka ovat valtakunnallisia tavoitteita korkeampia.

19. toteaa, että yhteistoimintaan sitoutuneiden kumppanuuksien koko on yleiskokouksen onnistumisen tai epäonnistumisen kannalta tärkeä tekijä. Jotta toimet olisivat tehokkaita, kumppanuuksien on oltava tarpeeksi laajoja vaikuttaakseen mutta tarpeeksi suppeita, jotta varmistetaan paikallinen sitoutuminen. Suurkaupungeilla on mahdollisuus saavuttaa mittakaavaetuja, kun taas alueet voivat auttaa pienempien kuntien ja maaseudun viranomaistahoja juuri energiatehokkuuteen, kestävien energialähteiden edistämiseen ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvissä huomattavissa haasteissa.

20. muistuttaa komissiota alueiden ja kaupunkien vaikuttavan merkittävällä tavalla energiamarkkinoihin, koska ne ovat suuria lämmön ja sähkön tarjoajia sekä lämmön ja sähkön toimittajia muun muassa yhteistuotantjärjestelmien ansiosta. Kunnat puolestaan hyödyntävät energiantuotannossa omia

jätteenkäsittelyjärjestelmiään esimerkiksi tuottamalla energiaa jätteestä, mädättämällä ja kiinteistä kierrätyspoltoaineista. Alueilla ja kunnilla on niin ikään tärkeä rooli vain vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavien uusiutuvien ja vaihtoehtoisten energialähteiden kehittämisessä.

21. katsoo, että yleiskokouksen olisi näin ollen tarjottava kaikille keskushallinnon tasoa alemmille viranomaistahoille, myös alueille, nimenomainen tilaisuus liittyä järjestelmään ja pyrittävä kattamaan alueet mahdollisimman tarkkaan, mukaan luettuna maaseutu, jolla energiatehokkuuteen, kestävien energialähteiden edistämiseen ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvät haasteet ovat mittavia. Kaupunginjohtajien yleiskokous tulisi koordinoita vastaavien jäsenvaltiotason aloitteiden kanssa.

Yleiskokouksen haasteita

22. toistaa tukevansa yleiskokouksen tavoitteita ja toimintakenttää, myös energiankysynnän ja -kulutuksen vähentämistä, kestävä ja varman energiatoimitusjärjestelmän kehittämistä lisäämällä uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä tuotteiden energiatehokkuuden parantamista.

23. tähdentää, että päästöjen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden pitkän aikavälin ensisijaisena päämääränä on kestävyys, joten tavoitteisiin on liitettävä laatuksiteereitä, joilla varmistetaan, että kestävyys on saavutettavissa.

24. huomauttaa, että ollakseen pitkävaikutteinen yleiskokous on kytkettävä lujasti siihen osallistuvien viranomaistahojen toimivallasta annettuihin säädöksiin. Näin suojellaan yleiskokouksen sitoumuksia ja päämääriä, jotta poliittisessa johdossa, hallinnossa tai rajoissa aikanaan mahdollisesti tapahtuvat muutokset eivät vaikuttaisi sen toimintaan tai vesittäisi sitä.

25. huomauttaa, että lyhyen aikavälin määrärahapaineet asettavat haasteita sellaisille alueille ja kaupungeille, jotka tekevät keskipitkän tai pitkän aikavälin investointeja ja poliittisia päätöksiä parantaakseen energiatehokkuuttaan, edistääkseen kestäviä energialähteitä ja vähentääkseen hiilidioksidipäästöjä. Tämä olisi otettava huomioon verrattaessa valtakunnallisia tuloksia asetettuihin tavoitteisiin.

26. ehdottaa, että koska kaupunginjohtajaa tai aluetta ei ole määritelty yksiselitteisesti kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, yleiskokouksen nimikkeen ja toimenkuvan valinnalla on varmistettava, ettei muita elimiä suljeta yleiskokouksen ulkopuolelle tai estetä osallistumasta siihen.

27. korostaa, että EU:n kaupungit ja alueet ovat viime vuosina supistaneet hiilidioksidipäästöjä ja vähentäneet energiankulutusta eri tahtiin. Pisimmälle edenneet ovat jo ohittaneet kohdan, missä aita on matalin. Olisi otettava huomioon kulutuksen ja tuotannon energiantensiteetin erot sekä niihin liittyvä kasvihuonekaasujen päästötilanne kaikissa jäsenvaltioissa ja jäsenvaltioiden sisällä, varsinkin kaupunkialueiden ja maaseudun väliset erot.

Lisäehdotuksia yleiskokoukselle

28. kehottaa tukemaan päästöjen supistamissuunnitelmien laatimista sekä selkeiden suuntaviivojen antamista siitä, miten päästötiedot toimitetaan ja mitataan. Tämä on olennaista, jotta tietoja voidaan verrata keskenään ja arvioida.

29. ehdottaa, että esikuva-analyyseissä annettaisiin esimerkkejä niin epäonnistumisista kuin onnistumisistakin, jotta virheitä ei toisteta. Esimerkkejä olisi voitava soveltaa suoraan, ja sen vuoksi niistä ja niiden budjeteista tarvitaan seikkaperäinen selvitys. EU:n olisi otettava oppia Yhdysvaltain pormestarien konferenssista sekä USA:n koillisten ja Keski-Atlantin osavaltioiden kasvihuonekaasuja koskevasta (niin ikään Yhdysvaltain) aloitteesta.

30. ehdottaa, että koska monet kaupungit ja kunnat kuuluvat alueellisiin tai valtakunnallisiin verkostoihin, joissa on kehitetty mittausmenetelmiä ja laskentajärjestelmiä, olisi harkittava, millä tavoin näitä menetelmiä voidaan hyödyntää yleiskokouksessa. Samalla on pyrittävä yhdenmukaistamaan raportointi- ja mittausvälineitä keskipitkällä aikavälillä. Näin välttyttäisiin keksimästä menetelmästä uudelleen ja laajennettaisiin yleiskokouksen osallistujapohjaa. Tavoitteena on, että enemmistö olemassa oleviin verkostoihin kuuluvista kunnista liittyisi kaupunginjohtajien yleiskokoukseen.

31. ehdottaa, että yleiskokouksen aikataulu suunnitellaan siten, että huippuesimerkeistä ja parhaina pidetyistä aloitteista voidaan jakaa tietoa jäsenvaltioissa ennen toimintasuunnitelmien laatimista. Näin varmistetaan, että parhaat käytänteet voidaan ottaa huomioon kaupunkien ja alueiden laatimissa toimintasuunnitelmissa.

EU:n energiatehokkuustavoitteiden haasteita

32. korostaa, että on tärkeää ottaa huomioon unionin ja jäsenvaltioiden konteksti tarkasteltaessa onnistunutta paikallistason toimintaa ja erityisesti sitä, ettei komissio ole ryhtynyt toimiin eikä ole päivittänyt vuonna 2006 laadittua energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaa. Se on tarpeen, jotta jäsenvaltiot ja niiden alueet ja kaupungit saisivat kimmokkeen parantaa energiatehokkuutta enemmän kuin EU:n tavoitteeksi asettamat 20 prosenttia.

33. kehottaa kesäkuisen Eurooppa-neuvoston tapaan Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita jouduttamaan tavoitteen täytönpanoa ja harkitsemaan sen tarkistusta.

34. kehottaa yhdistämään kansalliset toimintasuunnitelmat suoraan alueiden vastaaviin toimintasuunnitelmiin, koska alueet ovat välttämätön yhdysside kansallisten kestäväen energiankäytön suunnitelmien ja kaupunkien ja kuntien suunnitelmien välillä. On tärkeää, että paikallis- ja alueviranomaiset kutsutaan osallistumaan ilmasto- ja energiakysymyksiä koskevien tavoitteiden laadintaan, että luodaan konkreettisia välineitä tavoitteiden saavuttamiseksi ja että niitä varten varataan asianmukainen rahoitus.

35. kehottaa mukauttamaan EU:n rahoitusta siten, että sillä suositetaan kestäväen energiankäytön lisäämistä esimerkiksi korottamalla alueille myönnettävien, asuntojen energiatehokkuuden parantamiseen tarkoitettujen määrärahojen osuus 3:sta 5 prosenttiin. Paikallisviranomaisilla ja alueilla tulisi olla mahdollisuus hyödyntää EIP:n lainoitusta, kun ne haluavat investoida energiatehokkuusohjelmiin, edistää kestävien energialähteiden käyttöä ja vähentää hiilidioksidipäästöjä.

36. ehdottaa näin ollen, että EU:n rahoitusohjelmien välitarkistuksessa tarkastellaan, miten koko ohjelmakirjoa voidaan mukauttaa tukemaan energiatehokkuutta, edistämään kestäviä energialähteitä ja vähentämään hiilidioksidipäästöjä, sekä varmistetaan, että energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät ohjelmat ovat alueiden ja kaupunkien hyödynnettävissä. Ohjelmia mahdollisesti tarkistettaessa olisi huomioitava esimerkiksi seitsemänneistä puiteohjelmasta tuettavat lisäinvestoinnit uusien teknologioiden markkinoille saattamiseen sekä lisättävä muun muassa alueellista ja koheesiorahoitusta, jolla tuetaan asuntojen energiatehokkuutta. Myös valtiontukisääntöjen tarkastus saattaa olla tarpeen, jotta sijoitukset teollisuuden rakennemuutoksiin ja energian muuntamiseen olisivat mahdollisia.

37. kehottaa komissiota nopeuttamaan sellaisten toimenpiteiden tarkistusta ja jatkamaan niiden kehittämistä, jotka voisivat auttaa kaupunkia, kuntia ja alueita muuttamaan käyttäytymismalleja esimerkiksi tekemällä energiatehokkaita tuotteita tunnetuksi ja luokittelemalla ne.

38. katsoo, että alueiden ja kaupunkien ponnistellessa 20 prosentin energiatehokkuustavoitteen saavuttamiseksi ja ylittämiseksi vuoteen 2020 mennessä olisi avuksi, jos tavoite olisi sitova ja jos EU:n energiatehokkuuden toimintasuunnitelma saatettaisiin tältä osin ajan tasalle ja odotettaisiin, että jäsenvaltiot tarkastavat kansalliset toimintasuunnitelmansa vastaamaan tavoitetta.

Bryssel 26. marraskuuta 2008

Alueiden komitean
puheenjohtaja
Luc VAN DEN BRANDE